

4. Южный, С. Стоимость нагрева воды [Электронный ресурс] // Сергей Южный // Альтернативная энергетика и информатика. — Режим доступа: \www/URL: http://altinfoyrg.ru/index.php/rashot/ekras/sny.html
5. Щодо встановлення на червень 2015 року роздрібних тарифів на електроенергію з урахуванням граничних рівнів тарифів при поступовому переході до формування єдиних роздрібних тарифів для споживачів на території України [Електронний ресурс]: Постанова НКРЕКП від 26.02.2015 № 1619. — Режим доступу: \www/URL: http://www.nerc.gov.ua/?id=15849
6. Про встановлення граничного рівня ціни на природний газ для промислових споживачів та інших суб'єктів господарювання [Електронний ресурс]: Постанова НКРЕКП від 30.06.2015 № 1886. — Режим доступу: \www/URL: http://www.nerc.gov.ua/index.php?id=16459
7. Расчет солнечного коллектора [Электронный ресурс] // Нові енергетичні системи. — Режим доступу: \www/URL: http://progress21.com.ua/ru/economical-calculation-of-systems
8. Монтаж солнечных коллекторов [Электронный ресурс] // Компания «Thermo Group». — Режим доступа: \www/URL: http://thermo-group.com.ua/service/montazh-solnechnyh-kollektorov
9. Солнечный водонагреватель [Электронный ресурс] // Википедия. — 31.06.2015. — Режим доступа: \www/URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Солнечный_водонагреватель
10. Интернет-магазин «Розетка» [Электронный ресурс]. — Режим доступа: \www/URL: http://rozetka.com.ua
11. Клён, А. Н. Экономическая эффективность использования сетевых солнечных электростанций в частных домовладениях [Текст] / А. Н. Клён, В. В. Ефременко // Технологический аудит и резервы производства. — 2015. — № 3/1(23). — С. 8–13. doi:10.15587/2312-8372.2015.42789
12. Березюк, А. М. Дослідження практичного застосування і ефективності використання відновлювальних джерел енергії у будівництві [Текст] / А. М. Березюк, К. Б. Дікарев, Р. Б. Папірник, А. О. Скокова, О. М. Кузьменко // Вісник Придніпровської державної академії будівництва та архітектури. — 2013. — № 8. — С. 28–32.
13. Возняк, О. Т. Економічна доцільність використання дискретної орієнтації щорічних геліосистем [Текст] / О. Т. Возняк, О. С. Дацько, С. П. Шаповал // Комунальне господарство міст. — 2008. — № 84. — С. 162–167.

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМ ГАРЯЧОГО ВОДОПОСТАЧАННЯ НА ОСНОВІ СОНЯЧНИХ КОЛЕКТОРІВ

Розглянуто питання економічної ефективності використання сонячних колекторів у системах гарячого водопостачання. Розраховані капітальні та поточні витрати, пов'язані зі створенням та експлуатацією системи гарячого водопостачання на основі сонячних колекторів. Визначений прибуток та термін окупності витрат при її використанні.

Ключові слова: система гарячого водопостачання, сонячний колектор, економічна ефективність, термін окупності.

Клён Андрей Николаевич, кандидат технических наук, старший преподаватель, кафедра подъемно-транспортных, строительных, дорожных машин и оборудования, автомобилей и автомобильного хозяйства, Донбасская национальная академия строительства и архитектуры, Краматорск, Украина, e-mail: it-market@rambler.ru.

Ефременко Виктория Викторовна, кандидат наук по государственному управлению, доцент, кафедра экономики и менеджмента, Донбасская национальная академия строительства и архитектуры, Краматорск, Украина, e-mail: devyatka85@mail.ru.

Кльон Андрей Михайлович, кандидат технических наук, старший преподаватель, кафедра подъемно-транспортных, строительных, дорожных машин и оборудования, автомобилей и автомобильного хозяйства, Донбасская национальная академия строительства и архитектуры, Краматорск, Украина.

Єфременко Вікторія Вікторівна, кандидат наук з державного управління, доцент, кафедра економіки і менеджменту, Донбаська національна академія будівництва і архітектури, Краматорськ, Україна.

Klyon Andriy, Donbas National Academy of Civil Engineering and Architecture, Kramatorsk, Ukraine, e-mail: it-market@rambler.ru. Efremenko Viktoria, Donbas National Academy of Civil Engineering and Architecture, Kramatorsk, Ukraine, e-mail: devyatka85@mail.ru

УДК 336:33.012.61-022.51

DOI: 10.15587/2312-8372.2015.52192

Калмиков О. В.

ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ

Проаналізовано стан розробленості проблеми формування механізму управління фінансовою безпекою малих підприємств (далі МП); визначено поняття «фінансова безпека МП», сформульовано її мету і завдання; визначено способи виявлення й оцінки рівня загроз фінансовій безпеці МП та її критерії; розроблено алгоритм функціонування механізму управління фінансовою безпекою та логічно-структурну схему проведення структурного аналізу фінбезпеки МП.

Ключові слова: фінансова безпека, механізм управління, малі підприємства, загрози фінансовій безпеці.

1. Вступ

Основним принципом виживання малих і середніх підприємств у ринкових умовах сьогодні є забезпечення його безперервного розвитку на інноваційних засадах [1]. Це надає можливість йому збільшувати власну конкурентоспроможність, але за умов ураху-

вання коректно побудованого механізму управління фінансовою безпекою.

Важливі складові механізму управління фінансовою безпекою підприємства — це система критеріїв оцінки рівня фінансової безпеки підприємства та інформаційно-аналітичне забезпечення його фінансової безпеки. Розвиток, стабільність і сталість є важливими характерис-

тиками безпеки фінансової системи підприємства будь-яких розмірів. Головною умовою досягнення цих якісних ознак фінансової безпеки є належний рівень фінансового забезпечення, критерієм якого є фінансова безпека підприємства, зокрема МП.

Проте при розробці і створенні підсистеми управління фінансовою безпекою МП її власники не завжди дотримуються вимог, виконання яких забезпечує безперервне функціонування, доцільне планування й інтеграцію до загальної системи управління підприємством. Отже у процесі утворення підсистеми управління фінансовою безпекою підприємства необхідно чітко уявляти, що захищати слід саме фінансові ресурси. У зв'язку з вище зазначеним актуальність даного дослідження вбачаємо, передусім, у описі процесу формування механізму управління фінансовою безпекою МП.

2. Аналіз літературних джерел та постановка проблеми

Проблеми фінбезпеки як в економіці, так і підприємстві, малому підприємстві зокрема, піднімаються і вирішуються в монографічному дослідженні В. В. Вітлінського та Г. Т. Великоіваненко, яке висвітлює деякі аспекти резикології [2]. С. Н. Ілляшенко детально розкриває складові економічної безпеки підприємства та описує різні підходи до оцінки структурних компонентів цього виду безпеки [3]. Про вплив змін спрощеної системи оподаткування на фінансову безпеку МП йдеться у розвідках Л. П. Коваль [4]. В дослідженні В. В. Назарова вивчалися питання формування механізму стійкості підприємств малого бізнесу [5]. Механізм формування та забезпечення економічної безпеки підприємств міститься у дослідженні Р. В. Покотиленко [6].

Реалізація фінансових інтересів тісно пов'язана із забезпеченням фінансової безпеки підприємства. Тому захист власних фінансових інтересів малого підприємства виступає провідною складовою забезпечення належного стану його фінансової безпеки.

Проблемами формування механізму управління фінансовою безпекою на рівні малих і середніх підприємств комплексно не займаються. Акценти в дослідженнях зосереджено на антикризовому управлінні підприємствами, проте воно стає необхідним лише у випадку, коли підприємство потрапляє у стан фінансової кризи, тобто фінансової небезпеки, банкрутства. Для того, щоб не доводити до такого стану, необхідний на постійній основі функціонуючий механізм управління фінансовою безпекою підприємства.

С. Н. Ілляшенко вважає, що економічна безпека підприємства — це стан ефективного використання його ресурсів та існуючих ринкових можливостей, здатний забезпечити попередження внутрішніх і зовнішніх загроз та його тривале виживання, що забезпечує сталий розвиток на ринку відповідно до його обраної місії [3]. На думку автора статті, економічна безпека підприємства — це такий економічний стан, який можна схарактеризувати внутрішньою збалансованістю і стійкістю до негативного впливу будь-яких загроз, здатністю забезпечувати на основі реалізації власних економічних інтересів свій сталий і ефективний розвиток.

В зарубіжних дослідженнях проблеми фінансової безпеки розглядалися в працях Р. Шведа [7] і П. Соммера [8]. Зокрема Р. Шведа в своїй статті, яка опублі-

кована в рубриці мережевої безпеки, презентує систему фінансового забезпечення університету з урахуванням його фінансової безпеки. П. Соммер розглядає питання інформаційної безпеки у сфері фінансових послуг.

Отже наявність у складі економічної безпеки підприємства фінансової безпеки має суттєве значення. Тому вкрай важливим залишається вивчення проблеми формування механізму управління фінбезпекою МП.

3. Об'єкт, мета та задачі дослідження

Об'єкт дослідження — механізм управління економічною безпекою.

Предмет дослідження — формування механізму управління фінансовою безпекою МП.

Мета дослідження — вирішення проблеми формування механізму управління фінансовою безпекою МП.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі задачі:

1. Проаналізувати стан розробленості проблематики формування механізму управління фінансовою безпекою та визначити поняття «фінансова безпека МП».
2. Сформулювати мету управління фінансовими ризиками та завдання управління фінансовою безпекою МП.
3. Виокремити способи виявлення й оцінки рівня загроз фінансовій безпеці МП та її критерії.
4. Розробити алгоритм функціонування механізму управління фінбезпекою МП, логічно-структурну схему та принципи проведення стратегічного аналізу рівня фінбезпеки МП.

4. Матеріали та методи досліджень формування механізму управління фінансовою безпекою МП

Фінансові відносини малих підприємств будуються на певних принципах, пов'язаних з комерційною діяльністю, зокрема матеріальної зацікавленості і відповідальності, господарської самостійності, самофінансування, забезпечення фінансових резервів та інших фондів, пов'язаних із ризиками ведення підприємницької діяльності. В умовах ринкових відносин наслідки ризику безпосередньо лягають на підприємця, який добровільно й самостійно в умовах ризиків реалізує бізнес-план діяльності [9].

Функціональну структуру фінансової безпеки підприємства можна представити у вигляді таких складових:

- 1) бюджетної (взаємовідносини з бюджетом у вигляді податків і зборів або бюджетних кредитів чи бюджетного фінансування);
- 2) грошово-кредитної (кредити під операційну діяльність, виплата заробітної плати працівникам, розрахунки з постачальниками й отримання грошових коштів від покупців продукції і послуг);
- 3) валютної (купівля і продаж валюти, кредити в іноземних валютах, а в разі здійснення експортно-імпорتنних операцій маємо розрахунки з іноземними споживачами і постачальниками продукції і послуг валютою);
- 4) банківської (економічні відносини підприємства з банками за кредитами і депозитами, рахунками, векселями);
- 5) інноваційно-інвестиційної (капітальні вкладення у розвиток підприємства та інновації);
- 6) фондової (випуск або продаж власних акцій та купівля акцій інших підприємств);

7) страхової (страхування власного майна або результатів діяльності, безпечної праці і збереження здоров'я працівників).

Фінансова безпека підприємства характеризується сукупністю кількісних і якісних параметрів його фінансового стану, відображаючи рівень фінансової захищеності підприємства, і формується на принципах системного підходу відповідно до місії і цілей підприємства. Забезпечення фінансової безпеки підприємства розглядають як процес запобігання від збитків в умовах негативних впливів внутрішніх і зовнішніх чинників на різні аспекти комерційної діяльності. Протидія запобіганню збиткам є ефективним результатом комерційної діяльності малих підприємств щодо забезпечення їх прибутковості і стійкості.

Отже, *фінансовою безпекою МП* будемо вважати такий його фінансовий стан, що характеризується збалансованістю та якістю сукупності фінансових інструментів, важелів, які використовуються малим підприємством, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх загроз, здатністю фінансової політики МП забезпечувати реалізацію його фінансових інтересів, місії і завдань достатніми обсягами фінансових ресурсів та гарантувати ефективний і сталий його розвиток.

За умови низького рівня фінансової безпеки на перший план виступає антикризове управління фінансовою діяльністю МП. Тому розробка й реалізація попереджальних заходів у процесі антикризового управління є основою забезпечення фінансової стійкості на малому підприємстві. Метою управління фінансовою безпекою та антикризового управління є повернення МП до звичайного стану фінансової діяльності, при цьому об'єктом антикризового управління є його кризовий фінансовий стан, а об'єктом управління фінансовою безпекою — сукупність загроз, які впливають на нього.

Для цих видів управління різними є його інструменти: при антикризовому управлінні — реструктуризація, реінжиніринг, санація; при управлінні фінансовою безпекою — методи стратегічного і поточного планування й управління.

У сучасних умовах ринкової конкурентної економіки для підтримання належного рівня конкурентоспроможності МП необхідно забезпечувати не тільки його прибутки, а й зростання ринкової вартості.

До основних фінансових інтересів підприємства слід віднести: максимізацію прибутку, забезпеченість інвестиціями для розвитку підприємства та його інноваційної діяльності, забезпечення основним і обіговим капіталом для ефективного ведення комерційної діяльності, оптимізацію відрахувань до бюджету.

Основними *завданнями* системи управління фінансовою безпекою МП можна вважати такі: визначення пріоритетних фінансових інтересів підприємства та забезпечення його коригування в разі необхідності, створення ефективного механізму фінансової безпеки, умов оперативного реагування на загрози, їх своєчасного виявлення, прогнозування тенденцій, які призводять до порушення нормального функціонування МП, установлення причин і умов, які наносять фінансові збитки та загрожують реалізації його фінансових інтересів, своєчасне виявлення й усунення загроз фінансовій безпеці МП, зниження ризиків у його фінансовій діяльності, забезпечення зацікавленості керівництва і персоналу в ефективній фінансовій діяльності підприємства, відповідності визначених місії і фінансової стратегії підприємства сукупності його всіх

інтересів, створення умов для максимально можливого відшкодування або локалізації нанесеного збитку неправомірними діями юридичних чи фізичних осіб, проведення заходів щодо перевірки бізнес-партнерів МП.

Фінансові інтереси малих і середніх підприємств на кожному конкретному етапі їх розвитку (діяльності) знаходять власне вираження у місії і цілях підприємства. Без визначення останніх управління будь-яким об'єктом не буде мати сенсу. Місія і цілі будь-якого підприємства виробляються у процесі реалізації таких функцій управління, як планування, прогнозування, програмування, які є невід'ємною частиною процесу управління. Тому фінансові інтереси МП у вигляді місії і цілей мають входити до складу механізму управління фінансовою безпекою підприємства.

Система управління фінансовою безпекою МП містить нормативно-правове, організаційно-методичне, програмно-технічне, інформаційно-аналітичне, фінансове забезпечення. При розробці загального бюджету МП слід враховувати фінансові потреби на організацію його фінансової безпеки. При цьому методологічною проблемою є з'ясування взаємозв'язку категорій «фінансовий ризик» і «загроза фінансовій безпеці». Ризик щодо загрози є первинною категорією, а загроза — вторинною, загроза — це виявлений ризик. Фінансовий ризик виступає, передусім, як можлива небезпека невдачі дій, що застосовуються до формування фінансової безпеки МП.

Відтак, головною *метою* управління фінансовими ризиками має бути забезпечення фінансової безпеки підприємства в процесі його функціонування й розвитку та запобігання зменшенню його ринкової вартості.

При встановленні загроз фінансовій безпеці МП доцільно використовувати ефективні для виявлення й оцінки її рівнів методи: PEST-аналіз, SWOT-аналіз, метод розробки сценаріїв розвитку подій. Серед них найоптимальнішим є SWOT-аналіз розвитку МП. Цей метод надає можливість встановити сильні і слабкі сторони розвитку МП за передбаченими цим аналізом критеріям, спрогнозувати можливості перспективного розвитку та спланувати ряд заходів щодо дерегуляції підприємницької діяльності, створення новітніх підрозділів інфраструктури підтримки підприємництва, залучення регіональних ресурсів, організації перепідготовки кадрів для бізнесу тощо, а також передбачити загрози, що негативно впливають на розвиток і функціонування МП, зокрема світові фінансово-економічні кризи, вартість кредитних ресурсів, можливе рейдерство, зміни в оподаткуванні, недостатність підтримки інноватики в розвитку МП, міграційні процеси, пов'язані з утратою кваліфікованих кадрів та інші.

На думку автора статті, визначення рівня фінансової безпеки підприємства доцільно здійснювати на основі класифікації ризиків комерційної діяльності [9, 10]:

- 1) неризикова зона;
- 2) зона припустимого ризику (ризик утрати розрахункового прибутку);
- 3) зона критичного ризику (ризик утрати розрахункової виручки);
- 4) зона катастрофічного ризику (ризик втрати усього майна, тобто банкрутство).

Тоді, відповідно до цього підходу, можна виділити чотири рівні фінансової безпеки підприємства:

- нормальний рівень (для забезпечення фінансової безпеки достатньо власних фінансових коштів);

- нестабільний рівень (для забезпечення фінансової безпеки підприємству потрібні крім власних фінансових коштів ще й залучені);
- критичний рівень (для забезпечення фінансової безпеки підприємству недостатньо власних і залучених фінансових коштів);
- кризовий рівень (підприємство визнане банкрутом).

Система інформаційно-аналітичного забезпечення здійснює суттєвий вплив на всі форми та методи захисту фінансової безпеки. При цьому вона має безперервно функціонувати завдяки застосуванню системи моніторингу й контролю, а мережа телекомунікацій відповідно посилювати організаційну структуру управління фінансовою безпекою МП. Без системи інформаційно-аналітичного забезпечення на основі застосування сучасних ІКТ управління фінансовою безпекою є неефективним.

Критерієм фінансової безпеки МП може бути сукупність ознак, на підґрунті яких можна робити висновки, чи знаходиться підприємство у стані фінансової безпеки, а також здійснювати кількісну та якісну оцінку її рівня. Таким критерієм може бути основний фінансовий результат комерційної діяльності МП, що уключає всі сторони його функціонування: виробничу, маркетингову, інформаційну, кадрову складову тощо.

Джерелами інформації для проведення аналізу і моніторингу стану фінансової безпеки МП є дані бухгалтерського, оперативного та статистичного обліку і звітності.

Алгоритмізацію функціонування механізму управління фінансовою безпекою МП можна представити в такому вигляді:

1. Аналіз негативних (внутрішніх і зовнішніх) впливів на стан фінансової безпеки.
2. Оцінка можливих фінансових утрат від впливу внутрішніх і зовнішніх негативних чинників.
3. Оцінка поточного стану рівня забезпечення фінансової безпеки.
4. Розробка комплексу заходів щодо організації фінансової безпеки.
5. Перспективне планування реалізації сукупності розроблених заходів щодо забезпечення фінансової безпеки МП і рівня наповнення його фінансовими ресурсами.
6. Поточне планування фінансової діяльності підприємства з урахуванням забезпечення фінансової безпеки.
7. Оперативна реалізація запланованих заходів щодо забезпечення фінансової безпеки.
8. Контроль за реалізацією запланованих заходів щодо організації фінансової безпеки та їх коригування.

Розробка методів оцінки фінансової безпеки малого МП має важливе методологічне значення, що пов'язано з необхідністю щоденного знання про власний фінансовий стан. Оцінка рівня фінансової безпеки підприємства важлива також при отриманні кредитів від комерційних банків.

5. Результати дослідження формування механізму управління фінансовою безпекою МП

Таким чином фінансова безпека МП, як важлива складова в системі його економічної безпеки, має як виняткове теоретичне значення (в плані впровадження категоріального апарату наукової проблематики фінансової безпеки в мале підприємництво), так і практичну значущість (у зв'язку з отриманою можливістю забезпечити

реальну фінансову безпеку на малих підприємствах) для системи фінансового управління МП. Відтак сфера фінансового управління малими підприємствами передбачатиме не тільки оцінку витрат господарського обороту, оподаткування, зниження собівартості продукції та інші заходи, а головне — їх фінансову безпеку.

Для проведення стратегічного аналізу рівня фінансової безпеки МП пропонуємо таку *логічно-структурну схему* проведення стратегічного аналізу рівня фінансової безпеки МП, що вирізняється комплексним підходом:

I етап — оцінка реалізації основних фінансових інтересів підприємства (зростання ринкової вартості підприємства, максимізація прибутку, забезпечення інвестиціями, обіговим і основним капіталом, оптимізація відрахувань до бюджету).

II етап — оцінка рівня фінансової безпеки за її окремими складовими (бюджетної, грошово-кредитної, банківської, валютної, інноваційно-інвестиційної, фондової, страхової).

III етап — визначення інтегрального показника фінансової безпеки підприємства.

IV етап — аналіз ефективності реалізації запланованих заходів щодо забезпечення фінансової безпеки підприємства.

6. Обговорення результатів вивчення проблеми формування механізму управління фінансовою безпекою МП

Доцільність проведення стратегічного аналізу малих підприємств при управлінні їхньою фінансовою безпекою зумовлена кількома чинниками, урахування яких надасть можливість значно підвищити ефективність управління фінансами. До цих чинників передусім слід віднести потребу МП у стратегії забезпечення фінансової безпеки, виявлення потенційних фінансових ризиків, прогнозування можливих внутрішніх і зовнішніх загроз фінансової безпеки. Необхідність здійснення стратегічного аналізу також спричинена іншими чинниками, серед яких варто зазначити важливість встановлення можливих внутрішніх ресурсів досягнення фінансової безпеки, доречність оперативних дій у зв'язку зі змінами у фінансовому стані МП, потреба у визначенні перспективної позиції МП за вітчизняними рейтингами, доцільність оцінювання стану МП з огляду на його привабливість зовнішньому інвесторові.

Під час стратегічного аналізу фінансової безпеки підприємства слід застосовувати такі *принципи*:

- системний підхід, що забезпечуватиме розгляд механізму управління фінансовою безпекою як складної системи;
- цілеспрямованість, яка дозволяє виокремити межі об'єкта аналізу і забезпечити адресність і конкретність зроблених за результатами аналізу висновків;
- комплексний підхід щодо аналізу всіх складових механізму управління фінансовою безпекою підприємства;
- об'єктивність, яка досягається за рахунок застосування відповідних методів аналізу, вибору критеріїв, що характеризують об'єкт дослідження;
- кваліфікованість персоналу, тобто його обізнаність у методах аналізу і їх застосуванні при проведенні стратегічного аналізу фінансової безпеки;
- своєчасність, яка означає, що тривалість проведення аналізу мають сприяти прийняттю стратегічних

управлінських рішень щодо забезпечення фінансової безпеки у потрібний час;

— динамічність і порівнянність, тобто оцінка показників рівня фінансової безпеки в динаміці на малому підприємстві, а також порівняння з аналогічними показниками конкурентів.

Перевагами цього дослідження, на погляд автора статті, є його інтегративний характер, можливість підійти до опису процесу формування механізму управління фінбезпекою МП в системі. Системність у даному випадку виявляється у комплексному розгляді таких взаємопов'язаних і взаємозумовлених категорій, як: фінансова безпека, її функціональна структура, завдання системи управління фінбезпекою МП, мета управління фінансовими ризиками, методи виявлення й оцінки рівня загроз фінбезпеці МП, критерії фінбезпеки, функціонування механізму управління фінбезпекою, стратегічний аналіз рівня фінансової безпеки та його принципи.

Недоліком дослідження автор статті вважає відсутність в ньому конкретних прикладів реалізації цих підходів.

Запропонований підхід до формування механізмів управління фінансовою безпекою окрім МП може враховуватися і реалізовуватися на підприємствах середнього бізнесу, а також підприємствах будь-яких розмірів.

Перспективою подальшого дослідження є вивчення специфіки формування механізму управління фінансовою безпекою МП в різних галузях підприємницької діяльності.

7. Висновки

1. Аналіз економічної літератури засвідчив, що сьогодні при значній увазі науковців до проблем малого підприємництва, питання формування механізму управління фінансовою безпекою МП до цього часу залишається недостатньо розробленим, зокрема потребує визначення поняття «фінансова безпека МП», яку автор статті розуміє, як такий його фінансовий стан, що характеризується збалансованістю та якістю сукупності фінансових інструментів, важелів, що використовуються малим підприємством: стійкістю до внутрішніх та зовнішніх загроз, здатністю фінансової політики МП забезпечувати реалізацію його фінансових інтересів, місії і завдань достатніми обсягами фінансових ресурсів та гарантувати ефективний і сталий його розвиток.

2. Мета управління фінансовими ризиками — це забезпечення фінансової безпеки підприємства в процесі його функціонування і розвитку та запобігання зменшенню його ринкової вартості. Для підвищення ефективності кредитно-фінансової підтримки МП необхідно постійно удосконалювати механізм управління його фінансовою безпекою. Завдання системи управління фінансовою безпекою підприємства — це визначення пріоритетних фінансових інтересів підприємства та забезпечення їхнього коригування в разі необхідності; створення ефективного механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства, умов оперативного реагування на загрози, та їхнього своєчасного виявлення, прогнозування тенденцій, які призводять до порушення нормального функціонування підприємства; установлення причин і умов, які наносять фінансові збитки та загрожують реалізації фінансових інтересів підприємства; зниження ризиків у його фінансовій діяльності, забезпечення відповідності визначених місії і фінансової стратегії підприємства сукупності всіх

його інтересів: створення умов для максимально можливого відшкодування; проведення заходів щодо перевірки бізнес-партнерів підприємства.

3. Ефективними методами виявлення й оцінки рівня загроз фінбезпеки МП є PEST-аналіз, SWOT-аналіз, метод розробки сценаріїв розвитку подій. Критерієм фінбезпеки МП слід вважати основний фінансовий результат його комерційної діяльності з урахуванням її виробничого, маркетингового, інноваційного, кадрового, інформаційного та інших аспектів.

4. Алгоритм функціонування механізму управління фінансовою МП можна представити в сукупності послідовних дій, зокрема аналітичних, оцінних, прогнозувальних, програмувальних і організаційних, виконання яких забезпечуватиме збільшення його власної конкурентоспроможності, інноваційний розвиток, стабільність і сталість.

Комплексний стратегічний аналіз рівня фінбезпеки МП доцільно здійснювати за логічно-структурною схемою, яка передбачає поетапне оцінювання реалізації основних фінансових інтересів МП, рівня його фінбезпеки за встановленими складовими, визначення інтегрального показника фінбезпеки та аналіз реалізованих заходів з огляду на забезпечення фінбезпеки.

Принципи проведення стратегічного аналізу — це певні правила, положення, якими має керуватися управлінець при аналізі й визначенні рівня фінбезпеки МП за етапами, передбаченими структурно-логічною схемою. Це дає можливість забезпечення комплексності в процесі встановлення рівня фінбезпеки МП.

Література

1. Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні [Електронний ресурс]: Закон України № 2157-III від 21.12.2000 р. — Режим доступу: [www/ URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2157-14](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2157-14)
2. Вітлінський, В. В. Ризикологія в економіці та підприємстві [Текст]: монографія / В. В. Вітлінський, Г. Т. Великованенко. — К.: КНЕУ, 2004. — 480 с.
3. Ильяшенко, С. Н. Составляющие экономической безопасности предприятия и подходы к их оценке [Текст] / С. Н. Ильяшенко // Актуальні проблеми економіки. — 2003. — № 3. — С. 12–19.
4. Коваль, Л. П. Зміни у спрощеній системі оподаткування та їх вплив на фінансову безпеку малого підприємства [Електронний ресурс] / Л. П. Коваль // Науковий вісник НЛТУ України. — 2012. — Вип. 22.1. — С. 244–250. — Режим доступу: [www/ URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/nvntu_2012_22_1_46.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/nvntu_2012_22_1_46.pdf)
5. Назаров, В. В. Формирование механизма стойкости предприятий малого бизнеса [Текст]: дисс. ... канд. экон. наук / В. В. Назаров. — Луганск: Восточнокр. гос. ун-т им. В. И. Дала, 2002. — 225 с.
6. Покотиленко, Р. В. Механізм формування та забезпечення економічної безпеки [Текст]: автореф. дис. ... канд. экон. наук / Р. В. Покотиленко. — Донецьк: Ін-т економіки промисловості НАН України, 2003. — 20 с.
7. Szweda, R. University switches to financial security system [Text] / R. Szweda // Network Security. — 1998. — Vol. 1998, № 12. — P. 2. doi:10.1016/s1353-4858(98)90133-7
8. Sommer, P. Information security in financial services [Text] / P. Sommer // Computer Fraud & Security Bulletin. — 1992. — Vol. 1992, № 4. — P. 20 doi:10.1016/0142-0496(92)90273-1
9. Дрига, С. Г. Мале підприємництво України: становлення, механізми управління та підтримки [Текст]: монографія / С. Г. Дрига; НДІ економіки Міністерства економіки України. — К.: ДКС центр, 2009. — 359 с.
10. Подольчак, Н. Ю. Класифікація ризиків та методи їх зниження [Текст] / Н. Ю. Подольчак // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». — 2002. — № 457. — С. 23–32.

ФОРМИРОВАНИЕ МЕХАНИЗМА УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТЬЮ МАЛЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Проанализировано состояние разработанности проблемы формирования механизма управления финансовой безопасностью малых предприятий (далее МП); определено понятие «финансовая безопасность МП», сформулированы ее цель и задачи; определены способы выявления и оценки уровня угроз финансовой безопасности МП, а также её критерии; разработаны алгоритм функционирования механизма управления финансовой безопасностью и логично-структурная схема проведения стратегического анализа финбезопасности МП.

Ключевые слова: финансовая безопасность, механизм управления, малые предприятия, угрозы финансовой безопасности.

Калмыков Олег Валентинович, кандидат економічних наук, доцент, кафедра обліку, аудиту та контролінгу, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім. Григорія Сковороди», Україна, e-mail: olegkalmukov@ukr.net.

Калмыков Олег Валентинович, кандидат економічних наук, доцент, кафедра учёта, аудита и контролинга, ГВУЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім. Григорія Сковороди», Україна.

Kalmukov Oleh, SHEE «Perejaslav-Khmelnytskyi State Pedagogical University named after Hryhoriy Skovoroda», Ukraine, e-mail: olegkalmukov@ukr.net

УДК 656

DOI: 10.15587/2312-8372.2015.52075

Русаковська О. А.

ОБҐРУНТУВАННЯ БАЗОВОГО НАБОРУ ІНСТРУМЕНТІВ ТА МЕТОДІВ ЛОГІСТИЧНОГО КОНТРОЛІНГУ

Досліджено існуючі набори інструментів та методів контролінгу. Встановлено, що не існує єдиного прийнятого для всіх видів діяльності набору інструментів та методів логістичного контролінгу. Запропоновано базовий набір інструментів та методів логістичного контролінгу, посиляючись на його цілі та завдання, з метою забезпечення реалізації підсистеми логістичного контролінгу в системі управління підприємством.

Ключові слова: логістичний контролінг, інструментально-методичне забезпечення логістичного контролінгу, підконтрольні показники.

1. Вступ

Підрахунки вчених показали, що перше подвоєння інформації відбулось через 1750 років, друге — через 150 років (1750–1900 рр.), третє — через 50, а з 1991 року для подвоєння інформації необхідно було тільки 1 рік [1]. Саме у 1991 році було створено World Wide Web (WWW) — «всесвітня павутина», всесвітня мережа доступу до Інтернету [2]. В 1991 році Apple випустили PowerBook, який нагадував сучасний ноутбук і їхні обсяги продаж становили менше 100 000 одиниць [3]. Можна припустити, що саме ці умови спряли такому стрімкому подвоєнню інформації. На 2014 рік International Data Corporation (IDC) спрогнозували обсяг випуску персональних комп'ютерів в розмірі 306,7 млн. одиниць [4], це у 30 670 разів більше, ніж у 1991 році і то при тому, що до 2014 року вже у багатьох людей комп'ютери були, а прогнозований попит — це швидше оновлення старого комп'ютера, а всі оновлюють комп'ютери кожного року.

Таким чином, враховуючи теперішні умови і можливості навіть важко уявити з якими темпами сьогодні збільшується кількість інформації. Але вищесказане дає можливість усвідомити, що сьогоднішній світ наповнений величезним обсягом інформації, якою потрібно володіти, розуміти її, аналізувати і т. д. Особливо актуальними такі потреби постають перед підприємництвом. Тут, інформація виступає дорогішим ресурсом, який потрібно вчасно здобути і вчасно використати. Однак, наявність комп'ютерів та Інтернету впливає не тільки

на кількість інформації, але й на розвиток зв'язків між різними куточками світу. Сьогодні вже ні для кого не є проблемою купити товар, який знаходиться на іншому материка, причому це можна зробити всього у декілька «кліків». Торгівля, яка проводиться в масштабах цілого світу в першу чергу вимагає ефективної організації логістичних процесів. Відтак, перед підприємствами постає проблема управління логістикою та інформацією. Автор статті пропонує звернути увагу на управління логістичною інформацією. Такі потреби може задовольнити логістичний контролінг.

Проте, існує питання щодо того, яким чином реалізувати логістичний контролінг, які інструменти та методи забезпечать потреби логістичного контролінгу? Тому дана стаття присвячена пошуку інструментів та методів, за допомогою яких можна забезпечити реалізацію логістичного контролінгу, який забезпечить підприємству високий рівень конкурентоспроможності та прибутковості.

2. Аналіз літературних даних та постановка проблеми

Дослідження наукових праць показало, що існує багато напрацювань щодо визначення інструментів та методів контролінгу, причому кожен з авторів наводить свій перелік інструментів та методів. Наприклад, Г. Л. Матвієнко до інструментів контролінгу відносить: портфельний аналіз, аналіз знижок, аналіз областей збуту, управління запасами матеріалів, аналіз кривої